

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG · KONINGINNEGRACHT 26 · TELEFOON 117681 · POSTREKENING 412235

7 Maart 1946.

Nota No. 18.

WAT ZIJN DE KOSTEN OM HET "UITGEBEERDE" AGRARISCHE PRODUCTIE-APPARAAT WEER OP PEIL TE BRENGEN EN HOEVEEL MAG HIERVAN IN MINDERING WORDEN GEBRACHT OP DEN VERMOGENSAANWAS.

Door de oorlogsomstandigheden zijn verschillende onderdeelen van het boerenbedrijf gehavend of geheel verdwenen. Wij denken hierbij speciaal aan de kapitaalposten: grond, gebouwen, werktuigen en veestapel. Op den grondgebruiker rust thans de plicht, deze onderdeelen weer te herstellen. Hieronder is getracht deze verplichting in geld te waardeeren (herstelkosten). In hoeverre mogen nu deze herstelkosten in mindering gebracht worden op den vermogensaanwas der grondgebruikers. Het leek ons gewenscht, de berekening van het totale bedrag, dat de grondgebruiker eventueel in mindering mag brengen op zijn vermogensaanwas, te plaatsen in het raam van het "Wetsvoorstel Vermogensaanwasbelasting".

De kapitaalposten grond en gebouwen zijn beide gehavend. Het zou dus onbillijk zijn deze posten op de balans te waardeeren zonder rekening te houden met den achteruitgang. Immers de grond is niet meer de volwaardige grond van vroeger, evenmin als de gebouwen.

De grondgebruiker zal onmiddellijk een zekere waarde aan deze kapitaalgoederen moeten toevoegen om ze weer in den vroegere volwaardigen staat te brengen en ze aldus te gebruiken voor de productie. Vanzelfsprekend kan van iets dat niet bestaat geen belasting geheven worden. Het geheele bedrag van de waardedaling van deze kapitaalgoederen komt dus niet voor de vermogensaanwasbelasting in aanmerking en moet van het totale vermogen van den grondgebruiker worden afgetrokken. ¹⁾

Anders is het gesteld met de werktuigen en den veestapel. Deze kapitaalgoederen gaan maar een beperkt aantal jaren mee en worden dus vrij snel afgeschreven.

Het is hier niet zoo zeer een achteruitgang in de waarde van de aanwezige goederen als wel dat een gedeelte van deze goederen niet meer aanwezig is. Hiervoor heeft de grondgebruiker geld ontvangen. Voor de werktuigen is hiervoor de prijs van 1943 in rekening gebracht, voor den veestapel de prijs hiervan van 1940 + 10%. Om te produceeren moet de grondgebruiker deze goederen direct weer aanschaffen; voor deze aanschaf is de huidige prijs berekend.

Het verschil nu van deze prijzen is als basis aangenomen voor de berekening van het bedrag, dat in mindering gebracht mag worden op den vermogensaanwas.

De bedragen, welke voor de vier bovengenoemde kapitaalposten niet in aanmerking komen voor de vermogensaanwasbelasting, zijn uitgedrukt per ha (gesplitst in bouwland en weiland).

De bedragen gelden voor heel Nederland. De eene grondgebruiker zal er hierdoor gunstiger afkomen dan de andere, als men met gemiddelde cijfers moet werken; is dat nu eenmaal niet te voorkomen.

Men dient echter in aanmerking te nemen, dat de cijfers voor den fiscus bestemd zijn en dus gebruikt moeten worden door menschen, die op het gebied van de techniek van den landbouw niet deskundig zijn.

L4
19A

1) Het hier gegeven bedrag voor den achteruitgang van den grond geeft niet de totale waardedaling van den grond aan, maar alleen de achteruitgang, welke was te berekenen.

Door verschillende oorzaken is ook de structuur van den grond achteruit gegaan. Deze achteruitgang, waarvan de gevolgen enkele jaren merkbaar zullen zijn, is door gebruik aan gegevens niet te berekenen; hij kan alleen maar geschat worden.

19/11/17

I. GROND.

De grond is door de volgende oorzaken achteruitgegaan:

1. Uitputting door meststoftekort.
2. Slecht onderhoud slooten.
3. Geringe mogelijkheid tot vernieuwing drainage.
4. Vervuiling.

Ad 1. Hierbij moet vooral gedacht worden aan de aantasting van de fosfaatreserve. Kalimestoffen zijn er in de oorlogsjaren meer gestrooid dan in normale jaren, zoodat we dezen meststof buiten beschouwing hebben gelaten. Ook de "reserve" aan stikstof in den grond zal weinig uitput zijn. Deze "reserve" bestaat vnl. uit de flora en fauna van den grond en deze leeft van organische afval. De vastlegging van stikstof in den grond uit kunstmeststoffen is te verwaarlozen; wat niet opgenomen wordt door de planten, spoelt uit. Er behoeft dan ook geen aanvulling van de reserve plaats te vinden. De achteruitgang in de fosfaatreserve is als volgt berekend.

a. Bouwland (zie bijlage I).

Nagegaan is het gemiddelde bouwplan van de belangrijkste akkerbouwgewassen in Nederland over het oogstjaar 1942/1943. Deze oppervlakten zijn uitgedrukt in percentages van het totaal.

Uit Bemestingsleer van Otten en Veenstra (1941) zijn de cijfers gehaald voor de P205-onttrekking per ha gewas. Deze cijfers zijn vermenigvuldigd met $\frac{2}{3}$ in verband met de vrij hoge opbrengsten, die er in rekening gebracht zijn en met de oogstderving in de oorlogsjaren. In kolom 4 van bijlage I zijn deze onttrekkingscijfers weergegeven. In kolom 5 zijn de genoemde percentages vermenigvuldigd met de onttrekkingscijfers per ha gewas. Kolom 5 geeft dus de verhoudingsgetallen van de P205-onttrekking per gewas.

Per ha bouwland blijkt voor het oogstjaar 1942/1943 rond 30 kg P205 onttrokken te zijn. Voor de 5 oorlogsjaren wordt dit dus, aannemende, dat het oogstjaar 1942/1943 ongeveer de gemiddelde onttrekking weergeeft, 150 kg P205.

Hier moet nog afgetrokken worden de P205, welke door den stalrest ter beschikking gekomen is. Geschat is, dat normaal 4000 kg stalrest per ha per jaar gestrooid wordt. Deze hoeveelheid bevat 9.6 kg P205. Door de oorlogsomstandigheden is de kwantiteit en kwaliteit van den stalrest achteruitgegaan, weshalvé $\frac{2}{3}$ van genoemd bedrag in rekening gebracht wordt, zijnde 6.4 kg P205 per ha bouwland per jaar.

Voor de 5 oorlogsjaren is dus 32 kg P205 uit den stalrest per ha bouwland ter beschikking gekomen.

Aangezien er in de oorlogsjaren practisch geen fosfaatkunstmeststoffen gestrooid zijn, is de aantasting van de fosfaatreserve per ha bouwland te stellen op 118 kg P205 of afgerond op 120 kg.

Bij een prijs van f.0.48 per kg P205 heeft de boer dus een geldbedrag van f.57.60 per ha bouwland nodig om zijn fosfaatreserve weer op peil te brengen. Afgerond f.60.- per ha.

b. Weiland.

Voor de aantasting van de fosfaatreserve op weiland is aangenomen een bedrag van 12 kg P205 per ha. Dit bedrag is ontleend aan een artikel van Ir. 't Hart over: "Oogstderving op grasland in verband met onvoldoenden bemestingstoestand, meer speciaal in verband met onvoldoende fosfaatvoorziening". Voor de 5 oorlogsjaren wordt dit dus 60 kg. De kosten voor aanvulling hiervan bedragen f.28.80. Afgerond f.30.- per ha.

Ad 2. Slecht onderhoud slooten (zie bijlage II). Door te weinig arbeidskrachten en slecht schoeisel is het slootenonderhoud verwaarloosd. Om dit weer op peil te brengen, is één jaar onderhoud slooten extra in rekening gebracht. Voor deze berekening stonden ons alleen gegevens van de bedrijfsstudiegroepen uit de provincie Groningen ter beschikking. Omgeremd op het kostenpeil 1946 zal de boer hiervoor f.16.02 per ha moeten uitgeven. Afgerond f.16.-.

Ad 3. Drainagekosten. Aangezien de mogelijkheid tot vernieuwing van de drainage in de oorlogsjaren zeer beperkt was, is voor het weer op peil brengen van de drainage 2 jaar drainagekosten in rekening gebracht.

De gegevens zijn ontleend aan rapport 35 voor het Oldambt en de Noordelijke Bouwstreek. De kosten per ha per jaar bedroegen in deze gebieden f.3.47. Voor het op peil brengen van de drainage is dus het dubbele bedrag nodig, zijnde f.6.94. Af-

Ad 4. Vervuiling. (zie bijlage III). Door gebrek aan arbeidskrachten kon in de oorlogsjaren het onkruid onvoldoende bestreden worden, zoodat het land eenigszins vervuild is. Voor de opschoning van het land is 2 jaar wieden extra in rekening gebracht. Voor deze berekening zijn de gegevens wederom ontleend aan de bedrijfsstudiegroepen uit de provincie Groningen.

Per ha bouwland zal de boer, omgerekend op het kostenpeil 1946, een bedrag van f.66.60 moeten besteden om zijn land weer vrij te krijgen van de door de oorlogsomstandigheden ontstane vervuiling.

II. GEBOUWEN (zie bijlage IV).

Het onderhoud van de gebouwen heeft in den oorlog slechts zeer onvoldoende kunnen plaats vinden. De gebouwen zien er dan ook zeer verwaarloosd uit. Voor het weer in orde brengen van de gebouwen is 2 jaar onderhoudskosten in rekening gebracht. De gemiddelde onderhoudskosten over 1936-1939 en voor 4 gebieden in Groningen bedroegen per ha:

voor klein onderhoud : f. 1.02,
" groot " : f.13.20.

Voor de kostenberekening voor het jaar 1946 is een wijzigingscoëfficiënt van 2 in rekening gebracht, zoodat deze bedragen voor 1946 voor klein- en groot onderhoud worden f.2.04 resp. f.26.40.

Het weer in normalen toestand brengen van de gebouwen zal dus een bedrag vergen per ha van: $2 \times (f.2.04 + f.26.40) = f.56.88$. Afgerond f.57.-.

Voor den eigenaar-grondgebruiker mag het volle bedrag in rekening gebracht worden, voor den pachter-grondgebruiker is dit geschat op de helft.

III. WERKTUIGEN. (zie bijlage V).

De aanvulling van werktuigen op het bedrijf is gedurende de oorlogsjaren zeer beperkt geweest. Het werktuigenkapitaal is nu dan ook onvoldoende. Voor een herstel van dezen kapitaalpost is 2 jaar afschrijving werktuigen in rekening gebracht.

Gegevens over de huidige afschrijvingskosten van werktuigen zijn ontleend aan de kostprijsboekhoudingen van een aantal bedrijven uit Zeeland (zie rapport 35). Per ha bouwland bedragen deze kosten f.24.58. Voor het weer op peil brengen van het werktuigenpark zal de boer dus per ha bouwland f.49.16 extra moeten uitgeven.

Dit bedrag mag echter niet in zijn geheel aan de vermogensaanwasbelasting onttrokken worden, aangezien de werktuigen voor hun aanschaffingswaarde ook van de balans worden afgeschreven.

Voor de gemiddelde jaarlijksche afschrijving over de oorlogsjaren is f.17.07 per ha bouwland in rekening gebracht. Dit bedrag is eveneens ontleend aan genoemde kostprijsboekhoudingen van een aantal bedrijven uit Zeeland, teruggebracht op het kostenpeil van 1943. Twee jaar afschrijving geeft dus een bedrag van f.34.14.

Dus het vermogen van den boer mag voor de aanwasbelasting slechts verminderd worden met f.15.02 per ha. Afgerond f.15.- per ha.

IV. VEESTAPEL.

De veestapel is in de oorlogsjaren achteruitgegaan. In Juni 1940 bedroeg het aantal stuks rundvee: 2.199.855, in Juni 1945: 1.775.912. Een achteruitgang dus van 423.943 stuks.

Voor paarden waren deze aantallen: 289.904 en 254.936, een daling dus van 34.968 stuks.

De oppervlakte grasland in Nederland bedroeg in Juni 1940: 1.328.151 ha, de oppervlakte bouwland: 975.614 ha.

Bij de berekening wordt ervan uitgegaan, dat de rundveestapel en de paardenstapel weer op het peil van 1940 moeten komen.

Voor den rundveestapel zijn de kosten voor herstel berekend per ha weiland, voor den paardenstapel per ha bouwland.

Per ha weiland zal er 0.33 koe aangeschaft moeten worden. De reproductiekosten van een koe zijn voor de huidige omstandigheden berekend op + f.450.-. De gemiddelde boekwaarde bedroeg + f.250.-; voor dit bedrag zijn de afgeschafte dieren van de balans afgeboekt. Hier moet 10% bijgeteld worden, evenals bij de boekwaarde voor paarden (zie inleiding). Voor het herstel van den rundveestapel is, per ha weiland, dus $0.33 \times (450 - 275) = f.57.75$ meer nodig dan waarvoor de te vervangen dieren op de balans voorkwamen. Afgerond f.60.- per ha.

Per ha bouwland zal er 0,04 paard aangeschaft moeten worden. Stellen we de reproductiekosten van een paard momenteel op gemiddeld f.750.-, de gemiddelde boekwaarde in de oorlogsjaren op f.500.-, dan zal men dus per ha bouwland 0,04 x (750 - 500) = f.8.- meer nodig hebben dan waarvoor de afgeschafte paarden zijn afgeboekt.

V. TOTAAL.

Om het "uitgeboerde" agrarische productie-apparaat weer op peil te brengen, heeft de boer een bepaald bedrag aan geld per ha nodig. Dit bedrag mag echter niet in zijn geheel in mindering gebracht worden op den vermogensaanwas (zie inleiding). Het totale bedrag, dat in mindering gebracht mag worden, is voor den eigenaar-grondgebruiker:

	per ha bouwland	per ha weiland
Aanvulling fosfaatreserve	f. 60.-	f. 30.-
Onderhoud slooten	" 16.-	" 16.- 1)
Drainage	" 7.-	" -.-
Vervuiling	" 67.-	" 10.- 1)
<u>Achteruitgang grond:</u>	f. 750.-	f. 56.-
Onderhoud gebouwen	" 57.-	" 57.-
Werktuigen	" 15.-	" 5.- 1)
Veestapel	" 8.-	" 60.-
Totaal	<u>f. 230.-</u> =====	<u>f. 178.-</u> =====

Voor den pachter-grondgebruiker moeten deze totaal-bedragen verminderd worden met f.28.50 voor onderhoud gebouwen.

1) geschat, met behulp van het voor bouwland berekende bedrag.

BIJLAGE I.

N e d e r l a n d. Oogstjaar 1942/1943.

Gewassen	Beteelde op- pervl. in ha	in % v.h. totaal	P205-onttrekking in kg p. ha	kolom 3 x kolom 4
1	2	3	4	5
tarwe	146.983	14	$2/3 \times 44 = 29.3$	410
rogge	317.217	30	$2/3 \times 36 = 24$	720
gerst	46.144	4	$2/3 \times 33 = 22$	68
haver	113.946	11	$2/3 \times 46 = 30.7$	338
erwten	31.430	3	$2/3 \times 40 = 26.7$	80
stamboonen	7.264	1	$2/3 \times 35 = 23.3$	23
koolzaad	48.509	5	$2/3 \times 60 = 40$	200
vlas	15.161	2	$2/3 \times 36 = 24$	48
cons. aardappelen	161.204	15	$2/3 \times 46 = 30.7$	461
fabr. aardappelen	50.665	5	$2/3 \times 60 = 40$	200
suikerbieten	44.272	4	$2/3 \times 84 = 56$	224
voederbieten	50.466	6	$2/3 \times 68 = 45.3$	272
T o t a a l	1.045.261	100		3064

Bijlage II.

ONDERHOUD SLOOTEN.

Bron: Verslagen van de Bedrijfsstudiegroepen van de Gron. Mij. van Landbouw van 1936 t/m 1940.

Totale kosten hiervoor in 1946 per ha:

Jaren:	Man-uren					Paarde-uren				
	*t Zandt	Old- ambt	de Marne	't Hooge- land	Gem.	't Zandt	Old- ambt	de Marne	't Hooge- land	Gem.
1936	14.8	23.4	-	-	19.1	2.1	1.3	-	-	1.7
1937	16.0	27.9	16.2	-	20.0	1.6	3.1	1.9	-	2.2
1938	24.0	19.2	15.5	-	19.6	3.2	0.6	3.3	-	2.4
1939	15.1	20.9	14.3	18.-	17.1	2.4	1.9	3.2	2.5	2.5
1940	19.5	23.3	21.7	16.9	19.6	1.9	1.1	2.5	1.7	1.8
Gemidd. 1936 t/m 1940:					19.1	Gemidd. 1936 t/m 1940:				2.1
	19.1 x f.0.756 ^{x)} = f.14.44					2.1 x f.0.75 ^{xx)} = f.1.58				

Kosten man-uren: f.14.44
 Kosten paarde-uren: " 1.58

Totaal f.16.02
 =====

x) f.0.756, d.i. het gemiddelde uurloon voor 1946 à f.0.60, vermeerderd met 26% sociale lasten.

xx) f.0.75, d.i. de gemiddelde kosten voor één paarde-uur volgens de paardekosten-berekening.

Gemiddelde voor 1936 t/m 1935.

Bijlage III.

Kosten van wieden, mach. schoffelen, paardelakken en aanronden per ha.
 Bron: Verslagen van de Bedrijfsstudiegrepen van de Gron. Wj. van Landbouw.

Gewassen:	t Zandt	Olamdt	de Merne (1937/139)	t Hoogeland (betreft alleen 1939)	Gemiddelde dezer Gebieden	Wegingsfac. Gemidd. x we- tor (Geheel Groningen) naar beb. opervlakte	M.U.	P.U.					
									M.U.	P.U.	M.U.	P.U.	M.U.
Wintertarwe	36.C	3.8	33.2	5.0	43.3	6.1	53.2	5.0	41.4	5.0	9	372.6	45.0
Zomertarwe	27.8	4.7	39.2	5.8	33.8	5.6	32.6	5.9	34.3	5.5	13	445.8	71.5
Wintergerst	2.9	3.7	20.5	4.8	39.1	5.9	51.0	3.7	33.4	4.5	4	153.6	18.0
Zomergerst	17.2	5.7	23.0	4.5	21.4	5.7	15.2	4.9	19.5	5.2	4	78.0	20.8
Rogge	2.8	2.8	7.1	1.6	3.8	5.6	-	-	4.6	3.4	18	82.8	61.2
haver	23.7	3.8	29.1	5.6	28.9	5.4	19.5	5.3	25.3	5.0	15	379.5	75.0
erwten	53.9	6.3	71.8	3.0	65.6	6.3	48.0	5.8	59.8	5.4	9	538.2	46.6
boomen	74.4	6.4	57.0	9.2	41.2	4.4	71.9	7.0	61.0	6.8	0.5	30.5	3.4
vlas	39.4	-	64.5	-	37.9	-	42.1	0.4	47.8	0.4	1	47.8	0.4
aardappelen	90.7	29.4	-	-	63.8	26.4	76.8	24.1	77.1	26.6	7	539.7	186.2
suikerbieten	113.7	9.1	151.4	3.8	125.7	31.9	103.1	8.4	123.5	13.3	2	147.0	26.6
voederbieten	104.1	6.9	166.5	7.1	128.0	10.9	96.0	12.5	124.2	9.4	3	372.6	23.2
									Totaal		85.5	3192.1	584.9
									Gemiddeld:			37.3	6.8

Kosten man-uren 37.3 x f.0.756 = f. 28.20

Kosten paard-uren 6.8 x f.0.75 = " 5.10

Totale kosten per ha voor 1946 f. 33.30

Bijlage IV.

Onderhoud gebouwen (gld. p. ha).

	Klein - onderhoud					Groot-onderhoud (incl. 1% afschr. nw) ^{x)}				
	'tZandt	Oldambt	de Marne	'tHoogeland	Gem.	'tZandt	Oldambt	de Marne	'tHoogeland	Gem.
1936	1.20	0.85	-	-	1.03	13.10	14.06	-	-	13.58
1937	0.90	0.73	1.13	-	0.92	15.54	11.27	8.91	-	11.91
1938	0.89	1.25	1.21	-	1.12	14.26	9.78	9.94	-	11.33
1939	1.06	1.-	0.43	1.54	1.01	13.83	11.26	9.20	13.69	15.99

Gemiddelde 1936/'39:

f.1.02

f.13.20^{x)}

Wijzigingscoëfficiënt 1939 - 1946 = 2 (zie hoorrapport)

Kosten 1946 dus:

f.2.04

f.26.40^{x)}

x) maximaal 1% van f. 600.- = f. 6.-

Bijlage V.

Afschrijving werktuigen.

Prijzen werktuigen C.B.)

	<u>1943</u>	<u>1946</u>	<u>Index</u>	<u>Weging</u>	<u>Index x weging</u>
<u>Zaaimachine</u>	f. 800.-	f. 950.-	119	3	357
<u>Graanmaaijer</u>	" 1250.-	" 1500.-	120	5	600
<u>Kunstmeststrooier</u>	" 250.-	" 530.-	212	1	212
<u>Wiedmachine</u>	" 420.-	" 600.-	143	6	858
<u>EGge</u>	" 47.-	" 60.-	128	2	256
<u>Ploeg</u>	" 182.-	" 310.-	170	6	1020
				—	—
				23	3303

Gewogen gemidd. 144

Wijzigingscoëfficiënt 1943 - 1946 = 1.44

1946 afschrijving f. 24.58

1943 afschrijving $\frac{24.58}{1.44} = 17.07$